

Kazimierz Piwowarski

"Grundwerte in der Erziehung :
Ansätze zur Gwissenbildung des
Kleinkindes", Eugen J. Cooper,
Würzburg 1979 : [recenzja]

Collectanea Theologica 50/2, 221-222

1980

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W części drugiej przedstawione zostały najpierw opinie uczniów, rodziców, nauczycieli religii i nauczycieli innych przedmiotów na temat ocen w nauce religii. Potem jest mowa o funkcji, jaką one odgrywają. Sprawdzanie wiadomości jest ważne również dla ucznia, ukazuje mu, co należy jeszcze pogłębić. Dla nauczyciela jest źródłem informacji na temat jego pracy. Nauczyciel powinien dążyć do przezwyciężenia fałszywego nastawienia wielu rodziców do problemu ocen na lekcjach religii.

Część trzecia omawia metody sprawdzania wiadomości. Nauczyciel powinien najpierw zdać sobie sprawę z tego, co chce sprawdzić, jaką skalę porównawczą i jakie metody zastosuje oraz czego oczekuje od uczniów. Omawiane metody sprawdzania wiadomości, a wymienia ich osiemdziesiąt, podzielił autor na trzy grupy, a mianowicie: otwarte, półotwarte i zamknięte.

Zadania otwarte polegają na tym, że uczeń ma możliwość swobodnego przedstawienia swych wiadomości. Należy tu między innymi polecić uczniom, by dany temat przedstawili w rysunku, plakacie, zestawieniu zdjęć. Można także dać uczniom kilka zdjęć lub obrazów i polecić ich opisanie lub napisanie do nich opowiadania. Formą zarówno utrwalenia, jak i sprawdzenia wiadomości jest przedstawienie przerobionego materiału w formie scenicznej. Często stosowaną i dość prostą metodą jest praca pisemna np. referat, protokół czy wypracowanie.

Do zadań półotwartych należą między innymi krótka odpowiedź na postawione pytanie, uzupełnienie określonego tekstu, uzupełnienie lub opisanie map, określenie dat, rozwiązywanie zagadek, wyjaśnienie pojęć.

Zadania zamknięte żądają od ucznia odpowiedzi w ramach podanych przez nauczyciela możliwości. Należą tu głównie odpowiedzi w formie „tak—nie” lub „prawdziwe — fałszywe”.

Omawiana praca jest mocno zakorzeniona w konkretnej sytuacji nauki religii w RFN. Wydaje się jednak, że szczególnie część trzecia może służyć praktyczną pomocą także polskiemu katechecie. Ukazuje bowiem bogactwo metod sprawdzania wiadomości, z których wiele można stosować w każdych warunkach.

ks. Kazimierz Piwowski, Monachium

Eugen J. COOPER, *Grundwerte in der Erziehung. Ansätze zur Gewissensbildung des Kleinkindes*, Würzburg 1979, Echter Verlag, s. 114.

Znaczenie wczesnego dzieciństwa dla wychowania religijnego nie podlega dziś dyskusji. Wiadomo bowiem, że pierwsze doświadczenia dziecka w domu rodzinnym zwykle decydują o jego przyszłej religijności. Coraz więcej rodziców zdaje sobie dzisiaj z tego sprawę. Niekiedy stoją oni jednak bezradni wobec związanych z wychowaniem problemów i szukają pomocy. Napisana przystępnym językiem i ilustrowana przykładami książka Coopera może być pomocną lekturą dla rodziców i wychowawców. Autor ukazuje, w jaki sposób dziecko przyjmuje określone wartości ze świata dorosłych.

Najpierw omawia Cooper doświadczenie zła i dobra w życiu dziecka. Podkreśla przy tym szczególnie mocno, że ważnym jest tu nie tyle to, co dorośli mówią, ile to co czynią, jak postępują. Chodzi nie tylko o rodziców, ale także o wszystkich, z którymi dziecko się styka. Dziecko uczy się stopniowo oceny własnego postępowania. Najpierw sądzi ono, że dobrym jest to, co dorośli czynią i co od niego wymagają. Z czasem dochodzi doświadczenie, że ważne jest działanie zgodne z przekonaniem i i przyjętymi normami. Wychowanie powinno właśnie iść w kierunku budzenia odpowiedzialności za własne postępowanie. Pamiętać przy tym należy, że dziecko rozumie dobro lub zło zawsze bardzo konkretnie i nie mają dla niego siły motywującej, szczególnie we wczesnym dzieciństwie, normy abstrakcyjne.

W dalszej części omawia Cooper problemy związane z kształtowaniem sumienia. Porusza przy tym najpierw krótko teologiczne rozumienie sumienia podkreślając, że dziecko posiada sumienie, które musi być kształtowane. Wyjaśniając psychologiczne rozumienie sumienia powołuje się autor szczególnie na badania Piageta na temat świadomości moralnej dziecka. Dalej przedstawione zostało teologiczne i psychologiczne rozumienie winy i kary, sprawiedliwości i zemsty. Część tę kończą krótkie wskazania dotyczące wychowania sumienia u dziecka przedszkolnego.

Ostatnia część przedstawia, jak powinno konkretnie wyglądać wychowanie do chrześcijańskiego postępowania. Autor nazywa je wychowaniem do czynienia dobra. Nie może się ono ograniczyć do wyuczenia pewnych reguł postępowania. Już małe dziecko domaga się ich uzasadnienia. Na przykładzie Dekalogu ukazane zostały różne możliwości uzasadnienia ludzkiego postępowania. Autor podkreśla przy tym, że także prawa wydawane przez władze powinny zawierać uzasadnienie ich sensowności i potrzeby. Uzasadnienie postępowania zgodnego z prawem może być wielorakie. Często pozostaje się na stopniu argumentacji autorytetem prawodawcy, na ukazaniu potrzeby określonego prawa dla życia społecznego lub konsekwencji płynących z niezachowania prawa. Choć różne sposoby argumentacji mogą być często korzystne lub nawet nieodzowne, jednak pamiętać należy zawsze o potrzebie przekonania dziecka, że określone postępowanie powinno wynikać z jego osobowego przekonania. Dla uzmysłowienia powyższego odwołuje się Cooper do licznych przykładów.

Pozycja może być dużą pomocą dla rodziców. Napisana popularnym językiem jest łatwo czytelna, a dzięki liczny przykładom także interesująca.

ks. Kazimierz Piwowarski, Monachium

COLLECTANEA THEOLOGICA UNIVERSITATIS FU JEN (SHEN-HSÜEH LUN-CHI), nr 40, Taipei, Summer 1979, s. 264.

Do czytelnika polskiego nieczęsto docierają wiadomości o tym, jak rozwija się i kształtuje myśl teologiczna w krajach misyjnych, czyli tzw. teologia rodzima. O ile jednak wiemy nieco więcej na temat teologii indyjskiej, to teologia obszaru języka chińskiego pozostaje poza naszym zasięgiem — już choćby ze względu na język. Fakty te usprawiedliwiają niejako informację o najnowszym numerze „Collectanea Theologica Universitatis Fu Jen”, jedyne na Tajwanie Chińskiego czasopisma teologicznego na poziomie akademickim. CTUFJ są publikacją Wydziału Teologicznego Katolickiego Uniwersytetu Fu Jen¹, który w roku 1979 obchodził jubileusz 50-lecia istnienia. (Według tradycji chińskiej teologia — *shen hsüeh* — nie należy jednak do dyscypliny uniwersyteckiej, toteż na Tajwanie nie można w tym zakresie zdobyć stopnia naukowego). Uniwersytet Fu Jen założony został w roku 1929 w Pekinie przez OSB, a w roku 1933 powierzony trosce SVD. W tej chwili nowy Fu Jen prowadzony jest przez diecezjalnych księży chińskich, Towarzystwo Jezusowe (m.in. Wydział Teologiczny), Zgromadzenie Słowa Bożego oraz Służebniczki Ducha Świętego.

W numerze 40 CTUFJ prezentują się teologowie Fu Jen (wszystkie artykuły w języku chińskim). Richard Wang SJ przedstawia pneumatologię św. Łukasza (s. 135-148); artykuł ten jest kontynuacją wcześniejszych publikacji autora na temat Ducha Św. w ewangeliach Marka i Mateusza, a jednocześnie zakończeniem studium na temat pneumatologii u synoptyków.

¹ Omówienie dotychczasowych numerów CTUFJ zob. W. Böhi, *Zur 30. Ausgabe von Collectanea Theologica Universitatis Fu Jen (Taipeh)*, *Neue Zeitschrift für Missionswissenschaft* 33(1977) 223-226.